
ΟΙ ΩΦΕΛΕΙΕΣ ΤΗΣ ΣΠΟΥΔΗΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

- **ΓΙΑΤΙ ΔΙΔΑΣΚΟΥΜΕ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ;**

Οι άνθρωποι ζουν στο
παρόν

Προγραμματίζουν, ανησυχούν
ή ελπίζουν για το μέλλον

Τι τους χρειάζεται λοιπόν το παρελθόν;

-
- Κάθε ερώτηση δεν είναι αυθαίρετη, αλλά γίνεται για κάποιους λόγους.
 - Για ποιο λόγο, λοιπόν, κάνουμε την ερώτηση:

«ΤΙ ΜΑΣ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ»;

-
- Διότι κάθε «**γνωστικός κλάδος**»

(όπως είναι και η ιστορία)

θέλει να βρει το **χώρο** του,

να αποκτήσει την **αξία** του,

θέλει να δικαιολογήσει την **ύπαρξή** του

και την **εξουσία** του,

θέλει δηλαδή να **νομιμοποιηθεί**

μέσα στην κοινωνία...

- *Συνεπώς, για να υπάρξει, πρέπει να ανταποκριθεί σε μια **ανάγκη**, σε ένα **αίτημα** αυτής της κοινωνίας...*
-

-
- Ποιοι όμως αμφισβητούν την αξία της ιστορίας για την κοινωνία και μας κάνουν να ρωτάμε για την αξία της;

-
- **Όσοι** θεωρούν ότι η ιστορία, σε αντίθεση με άλλους «γνωστικούς κλάδους» (όπως λ.χ. η χημεία) δε διδάσκει κάτι άμεσα χρήσιμο και λειτουργικό: συνεπώς είναι **ά-χρηστη!**
 - **Όσοι** φοβούνται ότι η γνώση της ιστορίας μπορεί να αποβεί επικίνδυνη για τα σχέδιά τους...
 - **Όσοι** φοβούνται ότι η ιστορία εξάπτει τα ανθρώπινα πάθη...
-

- Στο παρελθόν θεωρείτο επιβεβλημένη η διδασκαλία της ιστορίας. **ΓΙΑΤΙ;**

-
- Διότι θεωρούνταν περισσότερο σημαντικές οι **ανθρωπιστικές** από τις **φυσικές** επιστήμες,
 - Διότι χρησίμευε για την ενδυνάμωση του **αισθήματος της κοινότητας ή του έθνους**,
 - Διότι διέκρινε το **μορφωμένο** από τον **αμόρφωτο**,
 - Διότι ήταν αναγκαία σε ορισμένα επαγγέλματα (λ.χ. **τα διπλωματικά**)...
-

■ **Για ποιους λόγους είναι
αναγκαία η ιστορία σήμερα;**

1. Η ιστορία μας βοηθά να κατανοήσουμε πώς συμπεριφέρονται οι άνθρωποι και οι κοινωνίες

→ Πώς θα κατανοήσουμε τον πόλεμο, όταν ζούμε στην ειρήνη;

Πώς θα αξιολογήσουμε την τεχνολογία, την οικογενειακή ζωή, τις ελευθερίες των σύγχρονων κοινωνιών, το φυσικό περιβάλλον...

χωρίς ιστορικά ντοκουμέντα;

Πώς θα κατανοήσουμε πληρέστερα την οικονομική κρίση σήμερα, χωρίς τη γνώση λ.χ. της οικονομικού κραχ του 1929;

- **«Η ζωή είναι 10% το τι σου συμβαίνει και 90% το πώς αντιδράς σε αυτό...»**

2. Η ιστορία μας βοηθά να κατανοήσουμε την αλλαγή και την εξέλιξη

→ Πώς θα κατανοήσουμε την ανεργία, τον αλκοολισμό, την ψηφοφορία, την οικονομική κρίση, τους πολέμους...

*χωρίς ιστορικά ντοκουμέντα
που να υποδεικνύουν τις (ενδεχόμενες) αιτίες
για αυτές τις εξελίξεις;*

3. Η ιστορία μας εξάπτει το ενδιαφέρον,

η συγγραφή της έχει **ομορφιά**,
κινεί μέσα μας συναισθήματα
συμπάθειας ή αντιπάθειας για πρόσωπα
και καταστάσεις τους παρελθόντος,

νιώθουμε **πλουσιότεροι** γνωστικά και
συναισθηματικά από τη μελέτη της.

4. Η ιστορία μας βοηθά στην κατανόηση των ηθικών κωδικών που χρησιμοποιούμε σήμερα

(σε σύγκριση με το παρελθόν),

αλλά επίσης μας «**διδάσκει με το παράδειγμα**» κάποιων προγόνων,

διάσημων ή αφανών,

μαθήματα **θάρρους,**

ακεραιότητας,

υπομονής,

διαμαρτυρίας...

5. Η ιστορία παρέχει «ταυτότητα» σε μια ομάδα ή ένα έθνος

[= διακριτικά γνωρίσματα, που είναι χρήσιμα για το **αίσθημα ενότητας** που επιζητούν οι άνθρωποι, για **την ανάγκη του «συν-αυήκειν»...**]

6. Η ιστορία ως «Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή»

= παρέχει ντοκουμέντα και ερμηνείες για την εξέλιξη των πολιτικών και κοινωνικών θεσμών, τις διεθνείς σχέσεις κλπ.,

βοηθώντας στη συνειδητοποίηση της **ιδιότητας του πολίτη**

και της διαχρονικής **δικτύωσης** των ανθρώπων και των λαών

7. Η ιστορία προσφέρει διαχρονικό βάθος στα γεγονότα του παρόντος

και μια στερεότερη βάση για την προσδοκία ή την οικοδόμηση του μέλλοντος

[= προσδίδει στο μελετητή της μια ευρύτερη και βαθύτερη αντίληψη των πραγμάτων]

8. Η μελέτη της ιστορίας είναι χρήσιμη σε μια σειρά επαγγελμάτων,

στα οποία χρειάζονται δεξιότητες έρευνας,

αξιολόγησης πληροφοριών,

αξιολόγησης αλληλο-συγκρουόμενων ερμηνειών,

ευελιξίας στην αντιμετώπιση σύνθετων καταστάσεων κλπ.

*Τι, ειδικότερα, μπορεί να προσφέρει η
διδασκαλία της ιστορίας στους μαθητές;*

**1) Την αγάπη για την πατρίδα και τον τόπο τους,
την ενίσχυση του αισθήματος του (συν)*ανήκειν***

2) Την ικανότητα της αξιολόγησης των «*μαρτυριών*»

[λ.χ. στους λόγους πολιτικών ή δημοσιογράφων]

**3) Την ικανότητα της αξιολόγησης
*αλληλοσυγκρουόμενων ερμηνειών***

[▶ *όχι μια και μοναδική ερμηνεία, αλλά στοχαστική πορεία*

μέσα από σύνθετες καταστάσεις προς την ερμηνεία...]

Ερωτήσεις:

- α) **ΠΟΙΟΣ** αφηγείται την ιστορία;
- β) **ΤΙ** γνωρίζω (ή τι μπορώ να μάθω) γι' αυτόν;
- γ) **ΠΟΥ** και **ΠΟΤΕ** την έγραψε;
- δ) **ΓΙΑΤΙ** την έγραψε;
- ε) **ΓΙΑ ΠΟΙΟΝ** την έγραψε;
- ζ) **ΤΙ** γνωρίζουμε γι' αυτούς τους οποίους την έγραψε (το «**ΚΟΙΝΟ**» του);
- η) ποιες είναι οι **λέξεις – κλειδιά** της πηγής;
- θ) **ΤΙ ΘΕΛΕΙ** να δείξει με το κείμενο αυτό ο συγγραφέας;
- ι) **ΤΙ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΠΡΟΣΦΕΡΕΙ** για να αποδείξει αυτό που θέλει;
- ια) **ΤΙ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ** κάνει;
- ιβ) **ΤΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ** βγαίνει από την πηγή;
- ιγ) **ΠΟΙΕΣ ΑΞΙΕΣ** και **ΠΟΙΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ** αναδύονται από την πηγή;.....

4) Την εμπειρία της αξιολόγησης των παραδειγμάτων
αλλαγής στο παρελθόν

[από **ποιους, πότε, γιατί**
και με **ποια αποτελέσματα**

συνέβη η κάθε αλλαγή στο παρελθόν,

την οποία όμως συνεχίζουμε να βιώνουμε σήμερα...]

«Αυτός που δεν γνωρίζει την ιστορία,
είναι καταδικασμένος να την
επαναλάβει»

- [εννοεί βεβαίως τις αποτυχίες, τα σφάλματα
και όχι τις επιτυχίες...!]
 - Ισχύει άραγε αυτό;
-

Ενστάσεις

- Πολύ σπάνια η γνώση της ιστορίας αποτελεί εγγύηση *για τη μη-επανάληψη των ιστορικών σφαλμάτων* (π.χ. επανάληψη εμφυλίων πολέμων) ή, αντίθετα, πρότυπο *για την επανάληψη των ιστορικών επιτυχιών*
- Αυτό θα συνέβαινε, ίσως, αν κυριαρχούσε μια *απόλυτα ορθολογική, υπερ-συστηματική και ρομποτική αντίληψη των ανθρώπινων πραγμάτων.*
- Γνωρίζω μαθαίνω και επαναλαμβάνω (ή όχι)

■ Αντίθετα, στα ανθρώπινα πράγματα κυριαρχεί το ανορθολογικό, το τυχαίο και το αποσπασματικό στοιχείο, σε συνδυασμό με φόβο, αδράνεια ή παλιμβουλία...

■ Επίσης, υπάρχει η επιθυμία της ουτοπίας, η επιθυμία της μη-επανάληψης του παρελθόντος, η φιλοδοξία της ρήξης με αυτό, η επιθυμία των ιστορικών προσωποτήτων να κάνουν κάτι εντελώς καινούργιο, η φαντασίωσή τους ότι αυτοί δεν θα πέσουν στα ίδια σφάλματα...

-
- Αυτό δε σημαίνει ότι δεν πρέπει να διδάσκουμε και να διδασκόμαστε ιστορία,
 - που είναι χρήσιμη για τους λόγους που αναφέραμε,

- *αλλά για να φανεί ότι κάθε στερεότυπη φράση που ακούμε και χρησιμοποιούμε*

πρέπει να τη διερευνούμε περισσότερο...
